
ПРОГЛАД

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 2, 2019 (год. XXVIII), ISSN 0861-7902

Владимир Сабоурин¹

ЛЯВО ПОКОЛЕНИЕ, ДЯСНО ПОКОЛЕНИЕ. ИВАН МЕШЕКОВ И ЕРНСТ ЮНГЕР (ПРЕДВАРИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ)

Vladimir Sabourin

LEFT-WING GENERATION, RIGHT-WING GENERATION. IVAN MESHEKOV AND ERNST JÜNGER (PRELIMINARY NOTES)

This article is an introduction to the comparison between the constituting of the “left-wing generation” of the Bulgarian literary critic Ivan Meshekov (1891–1970) and the “right-wing generation” of the German writer Ernst Jünger (1895–1998) in the frontline experience of World War I. Both authors are emblematic figures of the leftwing and the right-wing intellectual spheres respectively, being, at the same time, black sheep in their own political camp. In the well-grounded existential and conceptual temerity of decisions which led them to a categorical generational binding of the aesthetical with the political, Ivan Meshekov and Ernst Jünger are shown to be brothers in arms in a *decisionistic situation of the “lost generation” which seeks and finds itself (or finds death) on the battlefields of World War I.*

Keywords: *Ivan Meshekov, Ernst Jünger, left generation, right generation, World War I.*

Настоящият текст е въведение в съпоставката между конституирането на „лявото поколение“ на Иван Мешекков (1891–1970) и „дясното поколение“ на Ернст Юнгер (1895–1998) във фронтовия опит на Първата световна война. И двамата автори са емблематични фигури съответно на лявото и дясното интелектуално пространство, бидейки същевременно „бели врани“ в собствения си политически лагер. В дълбоко премисленото екзистенциално и концептуално безразсъдство на радикално усамотяващите решения и постъпки, отвеждащи ги към решително поколенческо обвързване на естетическата привидност със сиянието (и заслепението) на политическото, Иван Мешекков и Ернст Юнгер са братя по оръжие в децесионистичната ситуация, в която се намира „изгубеното поколение“, търсещо и намиращо себе си (или смъртта) по фронтовете на Първата световна война.

Ключови думи: *Иван Мешекков, Ернст Юнгер, ляво поколение, дясно поколение, Първа световна война.*

Въпреки започналата в началото на 90-те институционализация на Иван Мешекков като литературен критик, той продължава да бъде „бяла врана“² в качеството си на ляв интелектуалец³. Процесът на канонизацията му в рамките на национална награда за литературна критика, учредена по месторождение и споделена с по-приемлива за посттоталитарното статукво фигура, предполага един

---

¹ **Владимир Сабоурин** (Vladimir Sabourin) – д.ф.н., професор в катедра „Романистика“ на Филологическия факултет във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, v.sabourints.uni-vt.bg

² Идиоматичната квалификация е на „пролетарския поет“ Димитър Полянов, цит. по предговора на Симеон Султанов към (Мешекков 1989: 55). Предговорът на Султанов съдържа интересни свидетелства от личното му общуване с късния Мешекков, кръжащи около фигурата на „дискриминирания автор“. Д. Полянов лапидарно е споменат под рубриката „[в] името пак на идеала на социализма“ в заключителната глава на „Ляво поколение“. „Тук пише стихове Д. И. Полянов“. (Мешекков 2013: 96) Това единствено за момента (неантикварно) пълно издание на „Ляво поколение“, възпроизвеждащо първото издание от 1934-та, за жалост е обезобразено от смущаващо изобилие от печатни грешки.

³ В „Ляво поколение“ Мешекков говори за „левия интелегент“ (разредката е в оригинала – Мешекков 2013: 108).

„ритуален сценарий“ (Велкова-Гайдаржиева 2009: 48)⁴, работещ в режим на чисто разграничение между „критика-професионалист и гражданина-марксист“ (Пак там: 66, бел. 6)⁵. Съполагането на Иван Радославов и Иван Мешеков като литературни критици (в тази предохранителна последователност) в едноименната национална награда е продукт на този ритуален сценарий и на това чисто разграничение. Ако преди 1944-та Мешеков е *бяла врана* все още в екзистенциално-концептуалната си цялост на ляв литератор както за левите, от които идва квалификацията, така и за десните, които охотно я преподписват естетически и административно, и докато при Стария режим съответно се практикува „идеологически мотивираното мълчание“ (Пак там, 49) спрямо неортодоксалния литературен критик, то след 1989-та полето на мълчание (или в по-софистицираните случаи: на различни видове и степени на деконструкция) се измества към фигурата на левия интелектуалец. В този текст ще предприема една реконтекстуализация на Иван Мешеков като ляв литератор, генеалогически връщаща го отсам интерпретативния режим на (полу)разпад на литературното и лявото, в който Старият (комунистически) и Новият (неолиберално-консервативен) режим демонстрират отчетлива и изрична воля за континуитет. За да поместя специфичния за литературния критик Иван Мешеков сплит между ляво и литературно обратно в контекста на неговото раждане „в о к о п и т е“ (разредка в оригинала – Мешеков 2013: 107) на Първата световна война, ще го превода по пътя на съпоставката в един успореден животопис с роденото по същото време и на същото място парадигматично сплитане между литературно и дясно в посветените на войната дневниково-мемоарни книги на Ернст Юнгер⁶.

Две години преди смъртта си в последната си книга, излязла приживе, Мешеков недвусмислено посочва ключа, в който иска да се чете „Ляво поколение“ (1934)⁷ – мемоарно-автобиографичния. Произведението, основателно определено от Светлозар Игов като „забележително свидетелство“⁸, е вписано в мемоарите „Из един живот“ (1968) в плътен автобиографичен наратив, започващ с първия детски спомен от живота на село, преминаващ през дневниците на студента и кандидат-доброволеца в Балканските войни, последвани от дневника за донесения на (доброволеца) командир на картечен взвод през Първата световна война, и непосредствено преминаващ от този последен ключов дневник към „Ляво поколение“. Както дневниците, така и „Ляво поколение“ са означени като *извадки от* – „Из дневника“, „Из „Ляво поколение“ – повтаряйки в свиващи се концентрични кръгове обхватното *из* от заглавието на мемоарната книга, самата тя извадка от целостта на един живот. След сърцевинната за мемоарния наратив част „из“ „Ляво поколение“ следват спомени за съвременници и писма до (и едно от) Мешеков. На плавното преливане от дневниците към „Ляво поколение“, от една страна, противостои видимата цезура и празнина, от друга, между „Ляво поколение“ и заключителните части на „Из един живот“. Св. Игов проникателно отбелязва, че „мемоарните и автобиографични текстове на Мешеков прекъсват именно с активното му навлизане като критик в литературния живот“⁹ – след възловия опит на раждането на лявото поколение и отговарящия му литературен критик. Спомените остават „недовършени“ (Св. Игов), доколкото мнемоническата функция на автобиографичното повествование за „моя“ живот изцяло се сменя и поема от екзистенциално-концептуалния наратив на *един* живот на литературния критик като ляв интелектуалец.

⁴ Цитатът е от курсивирания преамбул към статията. От същата авторка е и единствената до този момент монография за Иван Мешеков (Велкова-Гайдаржиева 2012).

⁵ Авторката говори за „вътрешна битка“ между двата ипостаса: „Ив. Мешеков буквално се бори със себе си, разпънат между естетическия възторг от творчеството на Йовков и социално-класовите идеи, с които се е обвързал“. Условие за възможност на тази интериорна битка е прокараното разграничение между литературния критик и левия интелектуалец.

⁶ Настоящият текст е част от по-обемно изследване, посветено на съпоставката между конституирането на „лявото поколение“ на Мешеков и „дясното поколение“ на Юнгер във фронтния опит на Първата световна война.

⁷ Ръкописът на книгата е завършен през 1923 г. Цитирам „Ляво поколение“ по: Мешеков, Ив. *Из един живот. Мемоари. Дневници. Писма*, София: „Български писател“, 1968. Това е последната (макар и съкратена) авторизирана версия на произведението. Цитирам по това издание по-нататък в текста със сиглата ЛП и посочване на страниците в кръгли скоби.

⁸ **Игов, Св.** „Иван-Мешековата поетика на критиката“, сп. *Литернет*, 10.11.2011, № 11 (144) (електронна публикация).

⁹ Пак там, вж. неволната грешка в заглавието – „Из *моя* живот“ (курсив мой, В. С.) – открояваща значимостта на *един* като несъвпадащ със и трансцендиращ *моя* живот.

Първата част на „Из един живот“ представя детайлно и с припламващи озарения на паметта едно златаришко детство около хиляда и деветстотната година, съпоставимо с автобиографично-културологичните фрагменти на Валтер Бенямин¹⁰ за краевековните му детски години в големия град. Централната теза и упоритото настояване на „Ляво поколение“ да се мисли „пропадащото дребностопанско семейство“ (ЛП 205) като силен обяснителен принцип на българската литературна идеология от преди Първата световна война (и нейния жилав постмортален живот) трябва да се чете през скрупулното несантиментално описание на дребностопанската тъкан на живота, с което започва мемоарният наратив. От първата епифания на спомена, изтръгваща от мрака едно босо, почти голо дете, клекнало до плет, където „расте живовляк, тревичка и ниски бодили“ (ЛП 9), бързо сме отведени до епизод на челен сблъсък на местен нотабил с икономическите реалности на тогавашната метрополия: дългогодишният кмет, дядо Иван Губерков, изградил черквата, основното училище (още през 1892-та, с изучаване на чужди езици), хамбара и каменния мост над реката бива измамен от истанбулски прекупвачи джамбази. „Докарал стадото 1500 овце в Цариград, доверил се на тия „търговци“ прекупвачи, да откарат най-напред стадото, а парите не му броили на ръка, уж не знам в кой хан и в толкоз часа ще му ги броят... И тъй стадото потънало в Стамбулград голям, а заедно с него и „търговците“ прекупвачи...“ (ЛП 14). Още тук, в самото начало на мемоарния наратив е изведен главният персонаж на „Ляво поколение“ – „пропадащата ни дребнобуржоазна класа“ – чието припознаване като субект на историята структурира разказа за раждането на левия интелектуалец. „През целия период на въвеждане у нас на едрото капиталистическо производство потребността от морал и „човешина“ беше преди всичко потребност на пропадащата ни дребнобуржоазна класа – и реакцията ѝ против изместващата я класа на империалистическия капитал.“ (ЛП 177) Първият сблъсък с епифеномените на този капитал е все още „на чужбина“, но вече с неговите знакови фигури на (кухите в случая) медиатори.

Опитът на занаятчийската дребна буржоазия да влезе в преддверието на голямата игра довежда до разорение. Обущарят Иван Генов („Папата“), дошъл в селото от Велико Търново, се впуска в „голямо рисковано предприятие“, за да изучи синовете си „поне в Търновската гимназия“. Той изоставя занаята си и се залавя „да построи мелница на вече голямата река от смесените две (Златаришка и Капиновска) с желязна машинария, но на кредит“ (ЛП 79), което едва не му коства покрива над главата. „Ляво поколение“ разглежда пропадаването на дребностопанските семейства в опита им да дадат образователен „ценз“ на децата си като закономерен процес, който застига и непоемащите големи рискове.

Нашите дребностопански семейства пропаднаха. За да не ни пратят във фабриката при „чужди хора“, на градина през граница или чак в Америка – както това правеше голяма част от обеднялото селско и градско население, – те се мъчеха, като отделяха „хапка от уста“, да ни дадат „ценз“ поне средно образование – да ни направят чиновници. Те наистина ни пращаха в градовете, като ни откъсваха от „бащино огнище и самотност“, както го е забелязал и поетът [Пенчо Славейков, „Воля за живот“, „На Острова на блажените“ – В.С.]. Но с това те рискуваха да задлъжняят още, да си продадат къщата и останат на улицата с две „голи“ ръце.“ (ЛП 191)

Автобиографичният повествовател ще възкликне със задна дата, на изпроводяк на продънващия се в икономическите стоманени бури на модерността дребнобуржоазен космос: „О, мила, добра, демократична Златарица, градинарска и земеделска община с 600 къщи и 5–6 хиляди жители...“ (ЛП 12). И това възклицание от епохата на един („развит“) социализъм, ускорил обусловеното от пропадаването на българското село вследствие процеса на модернизиране на стопанския живот в страна, ще продължава да отеква и в Новия режим с неговата перманентна гражданска война на Мирния преход – „икономическата проблема за обезлюдяване селата и подбалканските градчета за сметка на градовете“ (ЛП 181) – един процес, онагледен чрез стихотворение на Пенчо Славейков от „На Острова на бла-“

¹⁰ Рождениите дати на Мешков и Бенямин ги дели по-малко от година: единият е роден през август 1891 г., другият – през юли 1892 г. Траекторията им на леви интелектуалци в много отношения е съизмерима и може да ни каже повече за тях като литературни критици, отколкото търсенето на „изконното“, мислено като незасегнато от едновременността (пък била тя и на неедновременното) на интелектуалната история. Частта „Детство“ в „Из един живот“ и „Берлинско детство около хиляда и деветстотната година“ (писано през 30-те години, издадено посмъртно през 1950 г.) ги сродява общата лява меланхолия спрямо безвъзвратно отишлото си дребнобуржоазно детство (и отишлия си дребнобуржоазен субект като непълнолетието на субекта) – срв. Benjamin 1991, 235–304.

жените¹¹. Автобиографично засвидетелстваното пропадане на селската дребна буржоазия и четенето на П. П. Славейков от нейните синове и дъщери са крайъгълни камъни в разказа за раждането на лявото поколение още преди окопното му „преосъзнаване“ като субект на историята на модерността.

Автобиографичният разказвач, проследяващ генеалогията на лявото поколение, има пряк, материално осезаем достъп до славното революционно минало на същата тази дребна буржоазия от селата и подбалканските градчета (субект на единствената засега автентична българска революция). Достъпът се осъществява в поезията и поетиката на пространствата, на дявовата къща и на прародителя, чието идещо от дъб (*мешек*) име левият интелектуалец гордо (и чепато) ще носи.

У дявови в стената надлъж на стаята им имаше голям долап, дълбок и тъмен. Затварях се вътре, за да разглеждам пушката с щика ѝ, цял сандък с патрони, останали от бунтовете (1876) още в турско време; дядо като търговец с дюген в село станал доставчик на оръжие за членовете на революционния комитет. (ЛП 46)

„Ляво поколение“ ще характеризира по следния начин този бивш субект на бунта, чиито синове търсят да се конституират като нов субект на историята: „една изместена настрана от икономическото и политическото господство обществена класа, някога, в предосвободителната епоха – революционна, икономически и духом могъща, активна, победоносна“ (Мешек 2012: 112)¹². Невръстният бъдещ ляв интелектуалец ще открадне със съученици от долапа на Иван Мешек патрони от Априлското въстание (и сра от краевековния му дюкян), за да произведе бенгалския огън за театрални цели.

Тези по-големи другари знаеха от мен, че в дявовия долап има цял сандък патрони, а в дюгения ни има и сра. Кой от тях съчини измислицата, че от сра и барут се добивал бенгалски огън, като се варят в тиган с вода? С тая цел аз откраднах от долапа десетина ярки пиринчени патрони (светят като нови) и две-три малки пръчки сра от дюгения. (ЛП 47)

Патроните от бунта на някогашната революционна, икономически и духом могъща дребна буржоазия все още светят като нови, сярата е от все още процъфтяващия дюкян на дядото, но бенгалският огън е (само) за детското късновъзрожденско позорище. Театрално-травестиращият характер на връзката на синовете на дребната буржоазия с бунта на дядовците е важен за автобиографичното извървяване на пътя между селското детство и градския пубертет като първи катализатор на процеса на конституиране на левия субект. Преди да бъде облечен в шинела, който безвъзвратно ще го откъсне от селската, дребнобуржоазна положеност¹³, конституиращият се субект на левия интелектуалец (още в неговия великотърновски гимназиален стадий) ще се дегизира като работник. „Аз бях вече атеист и социалист [...], четях Плеханов, посещавахме заедно с моя съученик Тачко, преоблечени, народния дом на социалистите във Велико Търново (бях в V клас – 1908–1909)“ (ЛП 55). Това дегизиране на синовете на селската дребна буржоазия, с което целят да минат фейс контрола на градско пролетарско събитие, е концептуализирано в „Ляво поколение“ като графити в крак с времето върху дребностопанската руинна конструкция на интериорното дребнобуржоазно пространство: „черните блузи а la Горки, дългите коси на анархистите и всички други модни белосвания на старата ни, с порутени основи, дребно-стопанска къща и душа-съборетина...“ (ЛП 201). Сцената на тези травестии са „еснафските градове (а не индустриалните и работнически центрове)“ (ЛП 208), в които модернистичната поезия трябва да се нагърби със задачата за формирането на „протестираща личност“ (ЛП 209) като протоформа на левия интелектуалец.

На модернистичната поезия на практика ѝ е вменена функцията да компенсира липсата в „еснафските градове“ (в конкретния случай на Мешек това е Велико Търново) на работническо движение

¹¹ Славейков, П. П. *На Острова на блажените*. – В: Славейков, П. П. *Събрани съчинения*, София: „Български писател“, т. 2, 1958, с. 189–190. Стихотворението „Воля за живот“ е приписано на хетеронима Секул Скъта, елинофил (но и „син на богат търговец“), и е стилизирано във формата и духа на Хорациевото възпяване на усмотения живот на село. Мешек го цитира интегрално в *Ляво поколение*, срв. ЛП 181, и повторително дисеминира фрагменти от стихотворението из целия текст.

¹² Главата „Въздействието на Пенчо-Славейковата поезия“, откъдето е цитатът, липсва в извадката „Из *Ляво поколение*“ в „Из един живот“. Тя ще бъде възстановена едва в третото издание на „Ляво поколение“ в сборника от 1989-та, на прага на новия режим. Заслужава си да се проследи текстологически защо тази ключова част, опосредяваща „гимназията“ и „окопите“ (т.е. Пенчо Славейков и Ленин), е отпаднала във второто (и последно авторизирано) издание на „Ляво поколение“ от 1968-а.

¹³ Срв. пътя, следващ „гласа на земята“ (Вл. Василев), извървян от Димчо Дебелянов (Сабоурин 2003: 235).

с „организационен синдикален (стачки и др.), научно-просветен и политически живот в клубовете, в партийния печат и пр.“ (ЛП 200) – работническо движение, типично за тогавашните индустриални центрове Габрово, Сливен или Самоков. София присъства в автобиографичния наратив на „Детство“ само като (щастливо) фрустрирана дестинация за постъпване в Духовната семинария и Валтер-Беняминова феерия на провинциална столица от ранния ХХ век: с вижданото отдалеч „електрическо сияние“, „ослепителните слънца на електрическите кълба“ на Централна гара, с „цяла редица келнери, с формени шапки, с надписи на хотела“, с хотел „Берлин“, хотел „Лондон“, хотел „Стара Загора“ (ЛП 67). Между края на „Раковска“ и канала (наречен „река Перловец“) все още е „голо поле“. Оттам до Семинарията на Лозенец разказвачът стига пеш. Тази София не е нито еснафска, нито работническа, а духовно и материално пасажно-феерично-семинарна.

Най-тежката наследствена обремененост, която българският ляв субект носи от селото си, е фундаменталният – квазибогомилски¹⁴ – аполитичен негативизъм, в който политическото съвпада с официалното (и в крайна сметка с държавното), а разграничението между ляво и дясно е принципно невъзможно и практически осуетено от аполитичния режим на една пред- и посткомунистическа икономика на провинциалната оскъдица. „В село всички са „опозиция“ на всички политически режими, на всичко официално. Може би защото са потомци на „богомилския“ ни народ и на чипровските въстаници, а *всъщност* защото теглят тегло безконечно: труд и труд и пак си беден“ (ЛП 84, курсив мой – В.С.). Едва ли в целия спектър на лявата меланхолия има по-безнадеждно *всъщност*, подкопавашо самата идея за реално исторически, но „всъщност“ екзистенциално винаги вече суспендиран бунт. Селско-древнобуржоазната субектност носи неизличимото родилно петно на една интериорност, чиито референти са Природата, Душата и Народът в цялата им социално- и културно-историческа протеичност и многоликост.

Откърмена в „тишината селска“, нашата душа бе заключена за „лихата врява“ на градовете, за градската, машинната, материалистичната цивилизация... Но душата ни цяла бе разкрита [...] за съзерцание и приобщаване с „майката природа“ [...]. Ние идеализирахме душата – „божий плам“... Ние идеализирахме още народа, почти изчезналия селски земеделски патриархален бит, мироглед и поезия от поемите на П. Славейков като „Коледари“ и др., от „Идиллии“ и „Драми“ на П. Ю. Тодоров. (ЛП 114)

Автобиографичният разказвач подробно описва конкретния опит за модернизационно впрягане (отляво) на стихии на Природата, Душата и Народа в кооперативното движение от края на ХІХ и началото на ХХ в.

Иван Славков е социалист в село. Основа кооперацията, събра голям брой средни и бедни селяни – със сушилни, парна мелница, – организира чираци и калфи, дава им книжки да четат и се просвещават и за 10–15 години бедните и средните хора, земеделци, градинари, занаятчии му спечелиха доверие, че води простотията и беднотията напред. В 1913–1914 година той е избран за кмет. (ЛП 81)

Кооперацията от времето преди колективизацията е една реално съществувала (за кратко) утопия на лявото, която Първата световна война не само че не трансформира в социално и темпорално устойчива формация на „ляво поколение“, но довежда до първия му крах, който ще бъде продължен и направен необратим в колективизацията след 1944-та.

Но въпреки голямата му [на Иван Славков – В.С.] просветна, кооперативна и обществена дейност и заслуги в селото след катастрофалната Първа световна война, когато се надигна народът от окопите и фронта, реакцията (народняци, демократи) го събори не само от кметството, но разтури кооперацията и другите предприятия се продадоха, разграбиха.

¹⁴ Срв. „Богомилският ни характер“. Краткият тезисен текст представлява марксистки препроцит на централни идеи от „Българската народна песен“ на Пенчо Славейков, започвайки с привидно дизюнктивното „[б]ългарският национален дух е богомилски или хайдутски“ (курсив мой, В. С.), което ще бъде диалектически „снето“ в края на текста: „отрицателното им богомилство от епохата на крепостничеството минава в положително „богомилство“, т.е. в хайдутство, в духовно и политическо национално възраждане и революционна борба за освобождение“. Иван-Мешековото *положително* „богомилство“ е типичен диалектически оксиморон на самопревъзмогащата се лява меланхолия (Мешеков 1989: 233, 235).

Него съдиха и осъдиха на големи суми, „злоупотребени“ кооперативни пари. Умрял опозорен, разорен и отречен от вече фашизираната власт.“ (Пак там)

Комунистическата власт ще довърши успешно започнатото от фашистката, а мирно-преходната приватизация (разграбване) от страна на старите елити и техните синове и дъщери само ще препотвърди невъзможността за устойчива икономика на лявото след окончателното пропадане на икономически независимата дребна буржоазия – някогашния субект на историята и бунта. По този начин автобиографичният наратив, положен в основата на концепцията за „ляво поколение“, *всъщност* повествователно релативира и дори подкопава самото понятие. Идеологията, психологията и етиката, „изникнали на почвата на дребното производство, което капиталистическото развитие рушеше“ (ЛП 222), ще получат своя финален *coup de grâce* от държавно-монополистическия капитализъм, самоопределял се близо половин век като „ляв“. Последвалят го „десен“, „пазарен“ или „неолиберален“, но *de facto* винаги отново държавно-монополистически капитализъм изглежда способен да поддържа тук в някакъв аполитичен континуум, траещ поне от разбиването на кооперативното движение след Първата световна война насетне, едно статукво на невъзможността на лявото и неговите поколения.

Идеята за „ляво поколение“, разгърната в повествователната тъкан на автобиографично-мемоарния наратив, е колкото дескриптивно-социологическа, толкова и – ако не и повече и в по-голяма дълбочина – децесионистично-екзистенциална. Тази идея на Иван Мешеков е в крайна сметка една от неговите „необмислени, безразсъдни постъпки“ (ЛП 52), на които той приписва определящо значение в решаващи моменти от живота си. Може би няма да преувеличим, ако определим на свой ред идеята за „ляво поколение“ като най-безразсъдната – макар и най-детайлно премислена в концептуален, екзистенциален и наративен план – негова постъпка. Мешеков изрично обвързва своя „по-сетнешен умствен растеж“ (ЛП 44) с детските си „непозволени присвоения“ (вулго: кражби) и „непозволени идеи“ (ЛП 45), чиято безразсъдност постепенно нараства с годините от „нечетенето на молитва в клас и [вследствие на това, б. м., В. С.] изключването ми от гимназията“ (ЛП 52) до отиването доброволец на фронта. Към категорията на крайно безразсъдните постъпки спада и случка от Първата световна война, която спокойно можеше да се е случила на Ернст Юнгер и да е пасаж от най-силните страници на фронтната му книга *В стоманени бури*¹⁵. Цитирам пасажа интегрално, за да премина чрез него към съпоставянето на наративите на конституирането на „лявото поколение“ на Мешеков и „дясното поколение“ на Юнгер „в окопите“ на Първата световна война.

Такива са и много от по-сетнешните ми необмислени и безразсъдни мои постъпки: [...] и къпането ми в рекичката на фронта – францuzката артилерия прострелваше по течението реката, аз тогава отидох да се къпя в нея! Падна снаряд над скалата отгоре, под която, на метър по-долу, аз, съблечен гол, се канех да се потопя във вирчето. Страшният взрив на снаряда, парчета скала и метал над главата ми заринаха околните вършини и водата. Като клето зверче стоях минута-две, потопил се до шия във водата, очакващ нова ръчна бомба [т.е. граната – В.С.] да ми хвърлят сърбите. А в заслона ме чакат войниците, повече уверени, че съм разкъсан от снаряда, избухнал точно дето се къпех...“ (ЛП 52).

Това усещане за самотност до степен на голота сред природни стихии, сливащи се в едно със стоманените бури на „битката на материалите“¹⁶, настойчиво и натрапчиво ще го срещаме в описанията на войната при Юнгер. В дълбоко премисленото екзистенциално и концептуално безразсъдство на радикално усамотяващите решения и постъпки, отвеждащи ги към решително поколенческо обвързване

¹⁵ Мемоарната книга на Юнгер обхваща периода от 1914 до 1918 г. и се базира на дневниковите записки, които той си води на Западния фронт. Първото издание на книгата (в самиздат) излиза през 1920 г. („Ляво поколение“ е започнато „в окопите“ през 1917 и завършено през 1923 г.) С оглед на тази хронология (и на израстването на текста от тъканта на фронтните дневници) имаме едно типологично припокриване между „Ляво поколение“ и „В стоманени бури“ (*In Stahlgewittern*, 1920), върху което ще стъпя при съпоставката между конституирането на лявото поколение на Мешеков и дясното поколение на Юнгер.

¹⁶ *Materialschlacht* (Jünger 2014: 71) – труден за превод термин, използван от Юнгер за характеристика на специфичното за модерната война смазващо надмощие на военната техника и материали над човешкия „материал“. Този подложен на смазващо надмощие човешки фактор обаче еволюира до новия модерен субект – който десетилетие по-късно Юнгер ще представи в завършен вид в трактата си „Работникът“ („Der Arbeiter“, 1932) – именно под това смазващо надмощие на нечовешкото.

на естетическата привидност със сиянието (и заслепелението) на политическото, Иван Мешков и Ернст Юнгер са братя по оръжие¹⁷ в децесионистичната ситуация, в която се намира „изгубеното поколение“, търсещо и намиращо себе си (или смъртта) по фронтовете на Първата световна война.

ЛИТЕРАТУРА

- Велкова-Гайдаржиева 2009:** Велкова-Гайдаржиева, А. Иван Мешков – майсторът интерпретатор, сп. *Проглас*, 2/2009, 47–67. // **Velkova-Gaydarzhieva 2009:** Velkova-Gaydarzhieva, A. Ivan Meshekov – maystorat interpretator, sp. *Proglas*, 2/2009, 47–67.
- Велкова-Гайдаржиева 2012:** Велкова-Гайдаржиева, А., *Иван Мешков или достоянията и зрелостта на литературната критика*, В. Търново: ДАР-РХ, 2012. // **Velkova-Gaydarzhieva 2012:** Velkova-Gaydarzhieva, A., *Ivan Meshekov ili dostoyaniyata i zrelostta na literaturnata kritika*, V. Tarnovo: DAR-RH, 2012.
- Мешков 1968:** Мешков, Ив. *Из един живот. Мемоари. Дневници. Писма*, София: Български писател, 1968. // **Meshekov 1968:** Meshekov, Iv. *Iz edin zhivot. Memoari. Dnevniitsi. Pisma*, Sofia: Balgarski pisatel, 1968.
- Мешков 1989:** Мешков, Ив. *Есета. Статии. Студии. Рецензии*, София: Български писател, 1989. // **Meshekov 1989:** Meshekov, Iv. *Eseta. Statii. Studii. Retsenzii*, Sofiya: Balgarski pisatel, 1989.
- Мешков 2013:** Мешков, Ив. *Ляво поколение. От гимназията до окопите 1907–1917. Кризис и развитие на съвременната интелигенция*, В. Търново: ВЕСТА, 2013. // **Meshekov 2013:** Meshekov, Iv. *Lyavo pokolenie. Ot gimnaziyata do okopite 1907–1917. Krizis i razvitie na savremennata inteligentsiya*, V. Tarnovo: VESTA, 2013.
- Сабоурин 2003:** Сабоурин, Вл. Тихата победа. // *Дебелянов. Съвременни интерпретации*. Съст. Николай Димитров, В. Търново: Слово, 2003, 218–235. // **Sabourin 2003:** Sabourin, Vl. Tihata pobeda. // *Debelyanov. Savremenni interpretatsii*. Sast. Nikolay Dimitrov, V. Tarnovo: Slovo, 2003, 218–235.
- Benjamin 1991:** Benjamin, W. *Berliner Kindheit um Neunzehnhundert*. // Benjamin, W. *Gesammelte Schriften*, Bd. IV/4, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1991, 235–304.
- Jünger 2007:** Jünger, E. *Der Arbeiter. Herrschaft und Gestalt*. Stuttgart: Klett-Cotta, 2007.
- Jünger 2014:** Jünger, E. *In Stahlgewittern*. Stuttgart: Klett-Cotta, 2014.

---

¹⁷ Вж. иконографското третиране в рамките на естетиката на „новата предметност“ на Рудолф Шлихтер на левия и десния артист в тяхната съположеност в портретите му на Бертолт Брехт (ок. 1926) и Ернст Юнгер (1937).